

1. Wstęp

Nowe szanse i wyzwania otworzyły się przed krajową polityką regionalną 1 maja 2004 r. wraz z przystąpieniem Polski do Unii Europejskiej. Nieporównywalnie większe niż dotychczas środki na różnorodne projekty, chęć sprostania celom stawianym państwom członkowskim, ale i konieczność dostosowania polskiego prawa do prawa unijnego sprawiły, że w polityce regionalnej musiały zajść liczne i gruntowne zmiany. W krótkim czasie utworzone zostały w Polsce nowe podmioty prowadzące politykę regionalną, zarówno na poziomie centralnym, jak i regionalnym. Sukcesywnie powstawały też nowe dokumenty, strategie i programy realizujące unijne i krajowe założenia rozwojowe. Wszystko to sprawiło, że o funduszach europejskich w kontekście polityki regionalnej mówiło się coraz częściej, a dziś w naszym otoczeniu widoczne są pierwsze rezultaty płynących z Unii Europejskiej środków.

Lata 2007–2013 to pierwszy pełny okres programowania polityki regionalnej Unii Europejskiej, w którym uczestniczy Polska. Władze, realizując nadrzędną Strategię Rozwoju Kraju, na podstawie zaakceptowanych przez Komisję Europejską Narodowych Strategicznych Ram Odniesienia na lata 2007–2013 (Narodowej Strategii Spójności), wydatkują środki na realizację programów krajowych i regionalnych. Z puli 67,3 mld euro, które w podanym okresie przyznane zostały na politykę regionalną dla całego kraju, 16,6 mld euro przeznaczono na realizację 16 regionalnych Programów Operacyjnych, opracowanych i wdrażanych przez urzędy marszałkowskie województw, a reszta środków na programy o znaczeniu krajowym, zarządzane centralnie. To istotna zmiana w porównaniu do pierwszego, niepełnego okresu programowania, w jakim uczestniczyła Polska (lata 2004–2006), w którym tzw. Zintegrowany Program Operacyjny Rozwoju Regionalnego oraz inne sektorowe programy rozwojowe, zarządzane były centralnie ze szczebla ministerialnego. W 2007 r., w wyniku podziału uwzględniającego liczbę ludności, PKB na osobę oraz poziom bezrobocia, na trzecim miejscu pod względem puli przyznanych środków znalazło się województwo wielkopolskie, które na realizację swojego programu operacyjnego otrzymało 1273 mln euro.

Województwo wielkopolskie powstało w wyniku reformy administracyjnego podziału kraju w 1999 r. Jako duży region administracyjny, trzeci pod względem liczby ludności i czwarty pod względem PKB na 1 mieszkańca w kraju, od początku charakteryzowało się znacznym przestrzennym zróżnicowaniem poziomu rozwoju i dochodów jednostek samorządu terytorialnego. Na mocy ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie województwa władze regionalne, działając w imieniu wszystkich mieszkańców, prowadzą politykę trwałego i zrównoważonego rozwoju społeczno-gospodarczego na terytorium wyznaczonym granicami województwa. Zobowiązane są do uchwalania strategii rozwoju, w której określają strategiczne cele polityki regionalnej, kierunki pożądanых działań oraz wysokość środków pu-

blicznych zaangażowanych w proces rozwoju. Jednym z celów polityki wewnątrzregionalnej (intraregionalnej) jest łagodzenie skutków przestrzennych różnicowań w poziomie rozwoju społeczno-gospodarczego poprzez pomoc finansową dla obszarów zacofanych, doświadczających problemów. Tym samym możliwe staje się kreowanie spójności w jej trzech głównych wymiarach: społecznym, gospodarczym i terytorialnym. Jednocześnie jednak Wielkopolska to jeden z regionów zjednoczonej Unii Europejskiej, który ma być silny gospodarczo na arenie międzynarodowej. Na mocy dokumentów strategicznych i ustawodawstwa unijnego oraz krajowego szczególnie nacisk w polityce regionalnej kładziony jest na wsparcie projektów innowacyjnych, poprawiających konkurencyjność przedsiębiorstw, a w konsekwencji prowadzących do wzrostu konkurencyjności regionów. Władze województwa wielkopolskiego, otrzymawszy możliwość dofinansowania projektów ze środków Unii Europejskiej, stanęły przed trudnym zadaniem zapewnienia jak najkorzystniejszego i jak najefektywniejszego podziału i rozdysonowania ograniczonej puli środków.

Członkostwo w Unii Europejskiej i nowe uwarunkowania polityki regionalnej stały się wyzwaniem nie tylko dla władz samorządowych, ale także dla polskiej nauki i systemu edukacyjnego. Przed uczelniami otworzyły się z jednej strony szerokie możliwości uczestnictwa w europejskich programach badawczych (m.in. w ramach 6. i 7. Programu Ramowego i Akcji COST) oraz w programach wymiany studenckiej (m.in. Erasmus), z drugiej strony wyłoniła się pilna konieczność kształcenia kadr dla potrzeb rozwoju regionalnego i polityki regionalnej. Na to zapotrzebowanie niezwykle szybko odpowiedział Instytut Geografii Społeczno-Ekonomicznej i Gospodarki Przestrzennej Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu. Jeszcze w okresie przedakcesyjnym, w 2002 r., utworzony został Zakład Polityki Regionalnej i Integracji Europejskiej (kierowany przez współautora niniejszej pracy, prof. dra hab. Tadeusza Strykiewicza), a w 2007 r. uruchomiono na kierunku gospodarka przestrzenna nową specjalność – rozwój regionalny. Realizowana ona była do 2011 r. w ramach projektu 800/2007, programu 5.4.3. „Wspieranie kształcenia kadr dla potrzeb rozwoju regionalnego na kierunku gospodarka przestrzenna w specjalnościach zamawianych u Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego”, współfinansowanego ze środków Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej. Upowszechnieniu wiedzy na temat rozwoju regionalnego służy wydawany od tego czasu *Biuletyn Instytutu Geografii Społeczno-Ekonomicznej i Gospodarki Przestrzennej, Seria Rozwój Regionalny i Polityka Regionalna*.

Inicjatorzy nowego kierunku kształcenia od początku dostrzegali potrzebę ścisłego łączenia wiedzy teoretycznej i praktycznej. W tym celu w dniu 1 października 2007 r. zostało zawarte porozumienie pomiędzy Urzędem Marszałkowskim Województwa Wielkopolskiego a Instytutem Geografii Społeczno-Ekonomicznej i Gospodarki Przestrzennej UAM (IGSEiGP) w sprawie współpracy dotyczącej kształcenia studentów specjalności rozwój regionalny.

Na mocy tego porozumienia, podpisanego przez wicemarszałka województwa wielkopolskiego Leszka Wojtasiaka oraz dyrektora IGSEiGP prof. dr. hab. Tadeusza Strykiewicza, Urząd Marszałkowski objął patronat nad nowo utworzoną specjal-

nością, a jego pracownicy (w szczególności Departamentu Polityki Regionalnej) uczestniczyli w realizacji procesu dydaktycznego, prowadząc m.in. przedmioty związane z techniką tworzenia, wdrażaniem i monitoringiem programów rozwoju regionalnego. Ponadto Urząd Marszałkowski umożliwiał studentom odbywanie staży i praktyk zawodowych, a także pomagał w organizacji praktyk w instytucjach Unii Europejskiej bezpośrednio związanych z kierowaniem i wdrażaniem wspólnotowej polityki regionalnej (m.in. poprzez Biuro Informacyjne Województwa Wielkopolskiego w Brukseli). Urząd Marszałkowski corocznie formułował również listę potencjalnych prac magisterskich, szczególnie pożądanых z punktu widzenia potrzeb tegoż urzędu. Jeden z tematów został podjęty przez studenta specjalności rozwój regionalny w latach 2009–2011 Wojciecha Dybę, współautora niniejszej publikacji. Jego praca magisterska, napisana pod kierunkiem drugiego współautora prof. dr. hab. Tadeusza Strykiewicza, w 2011 r. została wyróżniona I nagrodą w konkursie prac magisterskich napisanych na Wydziale Nauk Geograficznych i Geologicznych UAM. Inne prace magisterskie napisane przez studentów specjalności rozwój regionalny też były wielokrotnie wyróżniane nagrodami Ministra Rozwoju Regionalnego i Marszałka Województwa Wielkopolskiego.

Publikacja, którą oddajemy do rąk Czytelników jest dowodem, że współpraca między ówczesnym studentem (a dziś doktorantem w Instytucie Geografii Społeczno-Ekonomicznej i Gospodarki Przestrzennej UAM), jego promotorem oraz Urzędem Marszałkowskim okazała się niezwykle trwała i inspirująca do podejmowania nowych wyzwań, których przejawem są m.in. konsultacje naukowe i ekspertyzy wykonane dla potrzeb aktualizacji „Strategii rozwoju województwa wielkopolskiego do 2020 r.”. Publikacja ta została jednocześnie wzbogacona inspiracjami wynikającymi z dwóch międzynarodowych projektów badawczych Unii Europejskiej (kierowanych przez T. Strykiewicza):

- 1) ACRE, który dotyczy regionów kreatywnych i innowacyjnych,
- 2) CIRES, który odnosi się do regionów „kurczących się”¹.

Wydaje się, że prezentowana w tej pracy analiza zróżnicowania poziomu rozwoju społeczno-gospodarczego gmin województwa wielkopolskiego może przybliżyć identyfikację zarówno jednego, jak i drugiego typu subregionów, o których mowa w ww. projektach.

Na tle licznych prac podejmujących problematykę zróżnicowania jednostek terytorialnych niniejszą publikację cechują:

- a) przeprowadzenie analizy na poziomie gmin, co jest rzadkością ze względu na ograniczoną dostępność danych i pracochłonność ich przetwarzania (większość podobnych opracowań dotyczy poziomu powiatów i województw);
- b) silny nacisk położony na metodykę identyfikacji obszarów o różnym poziomie rozwoju społeczno-gospodarczego oraz analizę porównawczą efektywności różnych metod;

---

¹ Szersze informacje na temat ww. projektów znaleźć można w publikacjach Strykiewicza (2008a, b, 2010), Strykiewicza i Jaroszewskiej (2011) oraz na stronach internetowych www.acre.socsci.uva.nl i www.shrinkingcities.eu.

c) wymiar aplikacyjny, wyrażający się m.in. w rekomendacjach dla polityki regionalnej.

Publikacja ta może jednocześnie służyć jako materiał dydaktyczny dla studentów zajmujących się problematyką rozwoju regionalnego. Z tego względu w jej wstępnej części zamieszczono przypomnienie najważniejszych pojęć, celów i instrumentów polityki regionalnej i rozwoju społeczno-gospodarczego, a w odniesieniu do zastosowanych metod – ich szersze omówienie (nawet jeśli dotyczy ono bardzo prostych wzorów i modeli). Dzięki takiemu podejściu książka ma charakter ponadczasowy, mimo że jej część analityczna w wymiarze faktograficznym kończy się na 2010 r., a punktem wyjścia analizy jest rok 2007.

Publikacja nieprzypadkowo ukazuje się w 2012 r. Jej autorzy chcą w ten symboliczny sposób „uczcić” 10. rocznicę działalności Zakładu Polityki Regionalnej i Integracji Europejskiej (do którego formalnie przynależą) oraz 5. rocznicę powstania specjalności rozwój regionalny w Instytucie Geografii Społeczno-Ekonomicznej i Gospodarki Przestrzennej UAM. Jest to zarazem dobra okazja, by podziękować tym, którzy w największym stopniu przyczynili się do powstania tej specjalności (m.in. prof. dr hab. Stanisław Lorenc, prof. dr hab. Andrzej Mizgajski, śp. prof. dr hab. Henryk Rogacki, ówczesny doktor, a obecnie prof. UAM dr hab. Paweł Churski). Osobne podziękowania za owocną, pięcioletnią współpracę kierujemy pod adresem pracowników Urzędu Marszałkowskiego, a w szczególności: Grzegorza Potrzebowskiego, Mieczysława Borówki, Jacka Kasprzyka, Radosława Krawczyńskiego i Pawła Suchaneckiego. Pragnęlibyśmy, aby publikacja ta była z jednej strony wyrazem międzypokoleniowej współpracy jej współautorów, z drugiej – współpracy między nauką a praktyką.

1.1. Cel i zakres pracy

W związku z przypadającą w 2010 r. połową okresu programowania polityki spójności Unii Europejskiej powstała potrzeba dokonania pierwszych analiz i podsumowań dotyczących postępów i efektów wdrażania programów operacyjnych. Pozwolą one zaproponować zmiany niezbędne do osiągnięcia zakładanych celów oraz uniknąć błędów w formułowaniu priorytetów i zasad finansowania projektów w kolejnych okresach programowania.

Celem niniejszej pracy jest analiza przestrzennego zróżnicowania poziomu rozwoju społeczno-gospodarczego gmin województwa wielkopolskiego i zbadanie, jaki jest związek tego poziomu z kierunkami finansowego wsparcia w ramach polityki intraregionalnej, udzielanego ze środków Wielkopolskiego Regionalnego Programu Operacyjnego (WRPO) na lata 2007–2013. Ze względu na okres programowania jako rok bazowy analizy przyjęto 2007. Główne problemy badawcze pracy sformułowane zostały w postaci następujących pytań:

- 1) Jakie było wewnętrzne zróżnicowanie poziomu społeczno-gospodarczego województwa wielkopolskiego w układzie gmin w 2007 r.?
- 2) Jakie tendencje w zakresie zróżnicowania wewnętrznie regionalnego dochodów gmin obserwowano w latach poprzedzających 2007 r.?

- 3) Jak środki Unii Europejskiej rozdysponowane w ramach WRPO mogą wpłynąć na poziom rozwoju społeczno-gospodarczego regionu jako całości oraz poszczególnych gmin wchodzących w jego skład?
- 4) Czy występują przestrzenne prawidłowości w alokacji środków z WRPO i jaki jest związek poziomu rozwoju społeczno-gospodarczego gmin z dofinansowaniem projektów publicznych i prywatnych w ramach WRPO (według miejsc realizacji na terenie tych gmin)?
- 5) Jak założenia polityki regionalnej wobec obszarów zacofanych pod względem rozwoju społecznego i gospodarczego realizowane są w praktyce? Czy region w wyniku działań podejmowanych przez władze województwa wielkopolskiego staje się bardziej spójny? Czy wzrasta jednocześnie jego konkurencyjność?

Praca składa się z trzech zasadniczych części, zawartych w pięciu rozdziałach. Część pierwsza, wstępna, obejmuje rozdziały 1 i 2. W rozdziale 1, obok sformułowania problemów badawczych oraz określenia zasięgu przestrzennego pracy, opisane są metody badawcze oraz materiały źródłowe. Rozdział 2 poświęcony został polityce regionalnej Unii Europejskiej i Polski. Przedstawiono w nim pojęcie, genezę i założenia tej polityki, opisano podstawy prawne i dokumenty ją kształtujące oraz dokonano analizy celów, instrumentów i modeli prowadzenia polityki regionalnej w jej obecnym okresie programowania – latach 2007–2013. Rozdział 2 kończy się przytoczeniem definicji rozwoju społeczno-gospodarczego oraz przedstawieniem czynników rozwoju regionalnego i lokalnego w warunkach polskich w świetle dostępnej literatury. Podjęta też zostaje próba wyjaśnienia przyczyn polaryzacji rozwoju i zasadności jej łagodzenia poprzez kształtowanie między- i wewnątrzregionalnej spójności.

Druga część pracy (rozdz. 3) poświęcona została badaniu wewnętrznego zróżnicowania województwa wielkopolskiego pod względem poziomu rozwoju społeczno-gospodarczego w układzie gmin w 2007 r. Jak wcześniej wspomniano, rok ten został wybrany celowo, by określić stopień zróżnicowania wewnątrzregionalnego na początku nowego okresu programowania polityki regionalnej Unii Europejskiej – lat 2007–2013. Na wstępie przedstawiono przesłanki stanowiące podstawę analizy: kontekst historyczny różnic, charakterystykę gmin jako podstawowego szczebla podziału terytorialnego województwa oraz wskaźniki wybrane do analizy. Do klasyfikacji i badania przestrzennego zróżnicowania województwa pod względem poziomu rozwoju społeczno-gospodarczego posłużono się metodami taksonomii numerycznej stosowanymi w regionalizacji geograficznej. W ich wyniku otrzymano nieciągłe przestrzennie klasy oraz typy gmin, w których znajdują się gminy podobne pod względem poziomu rozwoju społeczno-gospodarczego. Część drugą kończy badanie zróżnicowania gmin pod względem dochodów budżetowych w 2007 r. oraz kierunków zmian w tym zakresie w latach poprzedzających 2007 r., przeprowadzone w oparciu o ekonometryczne modele konwergencji.

Część trzecia, zawarta w rozdziałach 4 i 5, poświęcona została ewaluacji procesu realizacji polityki intraregionalnej, realizowanej przez samorząd województwa wielkopolskiego w latach 2007–2010. Na wstępie przedstawiono w nim charakterystykę Wielkopolskiego Regionalnego Programu Operacyjnego na lata

2007–2013, podstawowego dokumentu z punktu widzenia finansowania prozwojowych projektów na terenie analizowanej jednostki w badanym okresie, opisując ponadto szczegółowo procedurę jego uchwalenia oraz dokumenty i instytucje związane z jego wdrażaniem w regionie. Następnie podjęta została próba określenia oczekiwanego wpływu środków z WRPO na rozwój społeczno-gospodarczy regionu jako całości oraz poszczególnych gmin wchodzących w jego skład. W tym celu program oraz tzw. projekty kluczowe realizowane w jego ramach, skonfrontowane zostały z formułowanymi na gruncie literatury potrzebami rozwoju lokalnego oraz założeniami koncepcji trwałego i zrównoważonego rozwoju społeczno-gospodarczego. Kolejnym etapem postępowania badawczego była analiza kierunków wsparcia projektów współfinansowanych w ramach WRPO. Zbadano w ujęciu ilościowym oraz przestrzennym wielkość dofinansowania projektów: prywatnych w ramach wspierania konkurencyjności przedsiębiorstw, samorządów gmin oraz pozostałych w układzie gmin województwa. Wielkości alokacji przypadające na gminy skonfrontowano następnie z liczbą mieszkańców tych jednostek, dochodami ich budżetów oraz wyznaczonymi wskaźnikami poziomu rozwoju społeczno-gospodarczego. Pomocne w analizie okazały się także metody: ilorazu lokalizacji oraz korelacji liniowej. Celem postępowania było zbadanie związku alokacji środków unijnych z poziomem rozwoju społeczno-gospodarczego gmin, w kontekście celów polityki regionalnej zapisanych w dokumentach strategicznych. Na zakończenie części trzeciej przedstawiono wnioski i rekomendacje, w których podjęta została próba wskazania konsekwencji działań samorządu województwa w kontekście społeczno-gospodarczej spójności regionu.

1.2. Metody i techniki badawcze

W pracy wykorzystano kilka metod statystycznych i ekonometrycznych, stosowanych w badaniach z zakresu ekonomii i geografii społeczno-ekonomicznej. W części dotyczącej badania poziomu rozwoju społeczno-gospodarczego gmin w 2007 r. użyte zostały metody taksonomii numerycznej, pozwalające na klasyfikację jednostek w ujęciu przestrzennym. W wyniku obliczenia odległości taksonomicznej i zastosowania dwóch metod grupowania jednostek: L. McQuitty'ego i M. Daceya otrzymano nieciągle przestrzennie klasy gmin podobnych do siebie w zakresie wyznaczonych cech. Do wydzielenia typów gmin pod względem poziomu rozwoju społeczno-gospodarczego obliczono ponadto syntetyczny wskaźnik tego rozwoju za pomocą metody zaproponowanej przez J. Perkala. Dodatkowo do zbadania kierunków zmian dochodów budżetów gmin województwa w latach poprzedzających 2007 r. posłużono się ekonometrycznymi modelami służącymi do badania konwergencji – zbadano ciąg σ -konwergencji oraz sformułowano model regresji dla absolutnej β -konwergencji.

W części drugiej do zbadania kierunków wsparcia finansowego gmin udzielanego w polityce intraregionalnej w ramach Wielkopolskiego Regionalnego Programu Operacyjnego na lata 2007–2013 wykorzystano metody statystyczne. Wielkość alokacji środków przypadająca na gminy została odniesiona do liczby mieszkańców,

podmiotów gospodarczych oraz dochodów gmin za pomocą jednej z metod stosowanych w geografii społeczno-ekonomicznej – tzw. ilorazu lokalizacji. Wyznaczono w ten sposób obszary względnych nadwyżek i niedoborów alokacji środków. Przy wykorzystaniu współczynnika korelacji liniowej K. Pearsona (r) zbadany został również związek między syntetycznym wskaźnikiem poziomu rozwoju społeczno-gospodarczego gmin (obliczonym w toku procedury klasyfikacyjnej) a wsparciem udzielanym na projekty realizowane w tych gminach w ramach WRPO.

Do obliczeń zastosowano program pakietu Microsoft Office – Microsoft Excel 2007. Wyniki w układzie przestrzennym możliwe były do zaprezentowania przy użyciu programu graficznego umożliwiającego tworzenie map tematycznych – ESRI ArcGIS 9.3. Dzięki niemu stworzone zostały ryciny obrazujące zróżnicowanie wyjściowych wskaźników poziomu rozwoju, wyniki badania dotyczącego poziomu rozwoju społeczno-gospodarczego, a także mapy obrazujące bezwzględne i zrelatywizowane wielkości alokacji środków w ramach WRPO.

1.3. Źródła danych

Wykorzystane w pracy źródła bibliograficzne podzielić można na trzy zasadnicze grupy. Pierwsza z nich obejmuje pozycje literatury związane z czynnikami rozwoju lokalnego i regionalnego, polityką regionalną oraz zastosowanymi w pracy metodami badawczymi. Szczególnie istotne z punktu widzenia kształtu pracy okazały się dwie książki: Churskiego (2008a) i Paryska (2001). Książka pierwszego autora pt. „Czynniki rozwoju regionalnego i polityka regionalna w Polsce w okresie integracji z Unią Europejską” stanowiła podstawę do analizy uwarunkowań, celów i podstaw prawno-instytucjonalnych rozwoju regionalnego w kontekście polityki regionalnej Polski i Unii Europejskiej. Książka pt. „Podstawy gospodarki lokalnej” drugiego autora zawiera analizę teoretycznych podstaw rozwoju w skali lokalnej – określa m.in. specyfikę tego rozwoju, czynniki wpływające na proces rozwoju lokalnego oraz zasady jego planowania, realizacji i wspierania. Inne wykorzystane pozycje literaturowe obejmowały liczne artykuły traktujące o kreowaniu rozwoju społeczno-gospodarczego w polityce regionalnej oraz o przyczynach, wielkości i konsekwencjach zróżnicowania poziomu tego rozwoju w układzie międzyregionalnym Polski i wewnątrzregionalnym województwa wielkopolskiego. Wśród tych pierwszych na szczególną uwagę zasługują Biuletyny KPZK PAN „Rozwój regionalny Polski w warunkach europejskiej polityki spójności w latach 2007–2013” pod red. Szlachty i Woźniaka (2007) oraz „O nowy kształt badań regionalnych w geografii i gospodarce przestrzennej” pod red. Strykiewicza i Czyż (2008). Do zarysowania genezy oraz zasad polityki regionalnej Unii Europejskiej wykorzystano pozycję Pietrzyk (2006) pt. „Polityka regionalna Unii Europejskiej i regiony w państwach członkowskich”. W drugiej grupie źródeł znalazły się: Biuletyny Instytutu Geografii Społeczno-Ekonomicznej i Gospodarki Przestrzennej Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu z serii *Rozwój Regionalny i Polityka Regionalna* (w szczególności nr 9 pt. „Charakter regionalny województwa wielkopolskiego” pod red. Czyż 2009); artykuły, które ukazały się w innych Biuletynach KPZK PAN

oraz serii Studia Regionalne i Lokalne (głównie w latach 2007–2010), a także monografia badająca różnicowanie gmin (Motek 2006). Ciekawą pozycją zawierającą wiele artykułów dotyczących zarówno podstaw rozwoju społeczno-gospodarczego, rozwoju zrównoważonego w skali lokalnej i regionalnej, jak i konkurencyjności regionów i przemian polityki regionalnej po akcesji do UE jest książka pt. „Region społeczno-ekonomiczny i rozwój regionalny” pod red. Paryska i Stryjakiewicza (2003). Pozycje literaturowe uzupełniają książki, w których znajdują się opisy i warunki stosowania metod statystycznych, w tym metod klasyfikacji jednostek oraz metod korelacji, regresji i konwergencji. Są to przede wszystkim książki Chojnickiego i Czyż (1973) pt. „Metody taksonomii numerycznej w regionalizacji geograficznej”, „Metody ilościowe i modele w geografii” pod red. Chojnickiego (1977) oraz „Statystyka” autorstwa Sobczyka (1998).

Drugą grupę źródeł bibliograficznych stanowią dokumenty – począwszy od najważniejszych dla celów pracy: „Strategii rozwoju województwa wielkopolskiego do 2020 r.” oraz „Wielkopolskiego Regionalnego Programu Operacyjnego na lata 2007–2013”, poprzez inne dokumenty regionalne ważne z punktu widzenia opracowywania i wdrażania tego programu, aż po akty prawne i dokumenty strategiczne unijne i krajowe, stanowiące ramy, w których osadzone są wszystkie działania związane z polityką regionalną.

Trzecią grupę źródeł, ważną z punktu widzenia genezy i uwarunkowań unijnej polityki regionalnej oraz środków finansowych przeznaczonych na jej realizację, stanowią źródła internetowe. W pracy skorzystano m.in. z informacji zamieszczonych na stronach instytucji unijnych, krajowych i regionalnych, w tym przede wszystkim z portali: www.ec.europa.eu, www.fundusze-strukturalne.gov.pl, www.funduszeuropejskie.gov.pl, www.mrr.gov.pl oraz www.wrpo.wielkopolskie.pl.

Podstawą do wykonania części empirycznej pracy stanowiły dwa źródła. Pierwsze to internetowy zbiór danych o ludności i gospodarce jednostek przestrzennych terytorialnego podziału kraju prowadzony przez Główny Urząd Statystyczny w Warszawie – tzw. Bank Danych Lokalnych (dostępny pod adresem www.stat.gov.pl). Drugie to otrzymana w Departamencie Polityki Regionalnej Urzędu Marszałkowskiego Województwa Wielkopolskiego lista beneficjentów Wielkopolskiego Regionalnego Programu Operacyjnego na lata 2007–2013 – według stanu na dzień 30.09.2010 r. Listy beneficjentów wszystkich środków w ramach programu są z założenia jawne i stąd cyklicznie publikowane na stronach internetowych urzędów marszałkowskich. Zawierają one podstawowe informacje dotyczące projektów, kwot dofinansowania oraz nazw i siedzib beneficjentów. Wsparcie finansowe może jednak otrzymać dowolny podmiot, nawet mający siedzibę poza województwem wielkopolskim, co sprawia, że ogólnodostępne listy beneficjentów nie wskazują realnych kierunków udzielanego wsparcia. Stąd do zbadania przestrzennego rozkładu realizacji projektów w województwie wielkopolskim zaszła konieczność uzyskania specjalnej listy beneficjentów, która zawierałaby dodatkowo dane o miejscu lokalizacji inwestycji. Taka właśnie lista, według

---

stanu na 30.09.2010 r., została na potrzeby niniejszej pracy wygenerowana w programie SIMIK² stworzonym w celu sprawnego zarządzania i wdrażania Programów Operacyjnych w okresie programowania 2007–2013, dzięki uprzejmości pracowników Departamentu Polityki Regionalnej Urzędu Marszałkowskiego Województwa Wielkopolskiego w Poznaniu.

---

² SIMIK – System Informatyczny Monitoringu i Kontroli Finansowej Funduszy Strukturalnych i Funduszu Spójności, wykorzystywany przez instytucje zarządzające, pośredniczące i certyfikujące w programach operacyjnych polityki regionalnej.